

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію *Дімова Івана Андрійовича* на тему:
«Управління інноваційним розвитком агропромислового сектору
в умовах повоєнного відновлення економіки України»,
поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

Сучасна модель економічного розвитку України потребує переосмислення стратегічних підходів до формування конкурентоспроможної та стійкої національної економіки, ключовим ресурсом економічного зростання якої є інновації. Разом з тим, одним із базових секторів, який має стратегічне значення для національної економіки України, є агропромисловий сектор. Водночас функціонування аграрного сектору супроводжується низкою викликів, пов'язаних з повномасштабною війною, розв'язаною Російською Федерацією, зокрема було зруйновано інфраструктуру, втрачено сільськогосподарські землі, знищено обладнання та логістичні потужності. В таких умовах саме інноваційні рішення у всі елементи агропромислового сектору можуть стати дієвим механізмом відновлення та модернізації виробництва, відбудови сільських територій і створення нових робочих місць. Вони здатні забезпечити прискорене зростання продуктивності, зменшення витрат, адаптацію до кліматичних змін та підвищення конкурентоспроможності продукції на міжнародному рівні.

Відтак, сучасні виклики та перспективи відновлення національної економіки породжують необхідність розробки ефективних механізмів управління інноваційним розвитком агропромислового сектору та обумовлюють актуальність теми, теоретичну та практичну значущість дослідження, проведеного Дімовим І.А.

У відповідності до ґрунтованого вивчення довідкових матеріалів засвідчую, що дисертаційна робота Дімова І.А. є складовою та виконувалась у відповідності до затверджених планів науково-дослідних робіт ПрАТ «ВНЗ» Міжрегіональна Академія управління персоналом» за темами:

«Теоретико-методологічні засади становлення української державності і соціальна практика: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми» (номер державної реєстрації – 0113U07698);

«Дослідження теоретико-методологічних основ розвитку української державності в контексті світових модернізаційних процесів формування національних громадянських суспільств: політичний, юридичний, економічний, соціальний, психологічний та управлінський аспекти» (номер державної реєстрації – 0119U100492). У межах вказаної теми особисто автором обгрунтовано концептуальний підхід до управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в контексті повоєнного відновлення економіки України.

2. Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Грунтовне вивчення змісту дисертації, автореферату та наукових публікацій автора дозволяє підтвердити про таке: основні наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Дімова І.А. мають належний ступінь наукової обгрунтованості, що обумовлено системним узагальненням й ґрунтовним аналізом значної кількості наукових публікацій. Основні наукові положення, методичні розробки та висновки дисертації мають високий рівень наукової новизни і відображають особистий внесок автора у подальшу розбудову такої галузі науки як економіка та управління національним господарством.

Достовірність результатів дослідження, що містяться у висновках та рекомендаціях не викликає сумнівів. Усі вони отримані особисто автором унаслідок вдалого поєднання наукової методології, сучасних методів і прийомів обробки економічної та статистичної інформації. Більшість положень дисертації містять авторський підхід щодо вирішення окремих завдань в контексті розв'язання науково-теоретичних та практичних проблем управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в контексті повоєнного відновлення економіки України.

Наведені в дисертації пропозиції та рекомендації є цілком змістовними та обгрунтованими. Їх практичну цінність засвідчує апробація на міжнародних та всеукраїнських конференціях, в роботі яких приймав участь дисертант.

Наукові положення, висновки і рекомендації у повній мірі висвітлені у семи наукових працях, зокрема: у двох статтях в наукових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань України, двох статтях в періодичних наукових виданнях держав, які входять до Європейського Союзу

та проіндексовані в базах даних Scopus та Web of Science Core Collection; двох публікаціях у матеріалах науково-практичних конференцій.

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертації на тему «Управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України» полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України. До основних наукових положень, які, на думку опонента, містять високий рівень наукової новизни і свідчать про особистий внесок автора у розвиток такої галузі науки як економіка та управління національним господарством у площині нового розв'язання науково-прикладного завдання слід віднести наступні:

- розроблено концептуальну модель формування стратегії інноваційного розвитку агропромислового сектору, яка дозволяє узгодити стратегічні цілі агропромислового сектору з його ресурсними можливостями, інституційним середовищем та очікуваними результатами, що забезпечує адаптивність і цілеспрямованість інноваційної політики в агропромисловому секторі та її узгодження із загальнонаціональними пріоритетами повоєнного відновлення;

- удосконалено систематизацію інструментів стимулювання інновацій у провідних аграрних країнах світу, які утворюють цілісну систему міжнародного досвіду підтримки інновацій та базуються на поєднанні фінансових інструментів, інноваційної інфраструктури та державно-приватного партнерства, сприяють розвитку агроінноваційних стартапів, трансферу технологій, розвитку агрокластерів та цифровізації;

- сформульовано й обґрунтовано науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління сталим інноваційним розвитком агропромислового сектору національної економіки, які враховують зміни в економічній, технологічній, екологічній, соціальній та інших підсистемах діяльності суб'єктів агропромислового сектору в умовах триваючих викликів воєнного характеру та поєднані в єдину екосистему агроінновацій;

- удосконалено науково-методичний підхід до цифровізації процесів агрологістики як чинника підвищення ефективності агропромислового сектора шляхом забезпечення оптимізації ланцюгів постачання, скорочення витрат виробництва, підвищення прозорості логістичних процесів; серед основних інструментів цифровізації агрологістики розглянуто інструменти GPS-навігації,

геоінформаційні системи GIS, технології Інтернету речей, блокчейн-рішення, автоматизовані системи управління складом WMS, цифрові торговельні платформи, CRM- та ERP-системи, дрони і супутниковий моніторинг за логістичними процесами, мобільні додатки для планування та відстеження логістичних операцій;

- дістало подальшого розвитку понятійно-категоріальне поле теорії економіки та управління національним господарством, що розвинуто за рахунок авторського трактування таких понять управління інноваційним розвитком національної економіки як «стратегія інноваційного розвитку агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України» та «агроінновація»;

- система методичних інструментів впровадження цифрових інновацій у агропромисловому секторі шляхом використання цифрових платформ, серед яких точне землеробство, big data, дрони, системи моніторингу та управління ресурсами, що дозволяє не лише підвищити продуктивність, а й оптимізувати витрати, мінімізувати ризики та покращити прийняття управлінських рішень;

- удосконалено науково-методичний підхід до формування екосистеми агроінновацій, яка розглядається як окремий елемент національної екосистеми інновацій та базується на мережевій взаємодії, підтримці стартапів, трансфері технологій і сприятливому регуляторному середовищі, яке стимулює інвестиції та стає зростання агропромислового сектору і враховує загальнонаціональні пріоритети повоєнного відновлення.

Характеризуючи в цілому новизну результатів наукових положень дисертаційної роботи, слід зазначити, що беззаперечна оригінальність дисертації полягає в обраній проблематиці та необхідності використання системного управління інноваційним розвитком. Викладений матеріал результатів дослідження характеризується глибоким системним підходом до пошуку шляхів підвищення ефективності управління інноваційним розвитком агропромислового сектору національної економіки в умовах повоєнного відновлення економіки України.

4. Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження

Наукова цінність дисертаційної роботи Дімова І.А. полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України.

Окремі положення дисертаційної роботи, які відображають наукову новизну і виносяться на захист, доведені автором до рівня рекомендацій з їх

впровадженням у практику. Цей висновок підтверджується довідками про впровадження результатів дослідження. Розроблені практичні рекомендації прийнято до впровадження Головним управлінням державної служби України з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області при: розробці політики та стратегії управління ризиками; налагодженні роботи підрозділів ризик-менеджменту; розробці плану дій на випадок непередбачених обставин в умовах військового стану (довідка від 10.03.2023 р. № 5401-2168/5411).

Черкаською обласною військовою адміністрацією використані практичні пропозиції в процесі вдосконалення нормативно-правової та методологічної бази з питання розрахунку рівня економічної безпеки України (довідка від 01.03.2023 р. № Д-281/01/08-01).

Матеріали дисертації використані у навчальному процесі Міжрегіональної Академії управління персоналом при підготовці програм навчальних курсів: «Економічне управління підприємством», «Теорія і організація управління», «Інноваційні технології управління персоналом», «Макроекономіка» та «Мікроекономіка» (довідка від 22.10.2024 № 4327/1).

5. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Дисертаційна робота Дімова І.А. є науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Відображає підготовлені для прилюдного захисту наукові положення, результати досліджень здобувача, а також дані про їх впровадження.

Дисертаційна робота написана діловою українською мовою. Виклад матеріалу дисертації подається обґрунтовано, розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою, висновки й пропозиції впливають зі змісту дисертації.

Зміст автореферату й основних положень дисертаційної роботи ідентичні. Автореферат за оформленням відповідає встановленим вимогам.

6. Дискусійні положення, недоліки і побажання

Поряд із одержаними у дисертації науковими здобутками, розробленими й обґрунтованими Дімовим І.А., теоретичними засадами та прикладним інструментарієм щодо управління інноваційним розвитком агропромислового сектору національної економіки, опонент вважає за доцільне звернути увагу наукової спільноти на дискусійні аспекти роботи та недоліки, що стосуються теоретичних та науково-прикладних положень дисертації, які мають бути предметом дискусії на захисті та потребують додаткової аргументації.

1. Недостатньо обґрунтовані та потребують додаткових пояснень запропоновані автором дисертації на с.121 очікувані ефекти від інноваційного

розвитку агропромислового сектора національної економіки. Проте, вважаємо за доцільне більш глибоко висвітлити напрями формування партнерських відносин в ході реалізації відповідних стратегій.

2. Автором здійснено уточнення категоріального поля загальної теорії управління національним господарством у контексті інноваційного розвитку агропромислового сектору, а саме уточнено сутність понять «агроінновації» та «цифрові інновації в агропромисловому секторі», що, на думку опонента, варто було б відобразити у науковій новизні дисертації.

3. Додаткових пояснень потребує пропозиції автора щодо підвищення ефективності управління інноваційним розвитком агропромислового сектору національної економіки (Розділ 3, параграф 3.1, с. 134-140). У цій відповідності автору слід було б пояснити: 1) чи потребує реалізація даних пропозицій посилення державного впливу на розвиток інноваційного потенціалу на всіх рівнях функціонування агропромислового сектору; 2) які аспекти фінансового забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому секторі спроможні сприяти повоєнному відновленню національної економіки.

4. На стор. 145 автор зазначає, що «циркулярна економіка в агропромисловому секторі об'єктивно потребує застосування цифрових технологій, які контролюють та оптимізують ресурси», проте які саме інноваційні рішення мають бути впроваджені у бізнес-процеси, не зазначає. На думку опонента, варто дати зазначеному питанню додаткових пояснень.

5. Потребує додаткового пояснення логіка розгляду у параграфі 3.3 (с.162-172) фінансових інструментів забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в умовах зміни клімату. Потребує додаткової аргументації класифікація фінансових інструментів забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в умовах зміни клімату та екологічних наслідків війни.

Проте, наведені зауваження носять переважно дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки теоретичної і практичної цінності дисертаційної роботи. Дисертаційна робота є кваліфікованою науковою працею, виконаною автором особисто, характеризується єдністю і логікою викладення, містить науково обґрунтовані теоретичні результати та методичні положення, які мають корисну практичну значущість у сфері інноваційного розвитку агропромислового сектору національної економіки.

Загальний висновок

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою Дімова Івана Андрійовича на тему «Управління інноваційним розвитком агропромислового

сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України», авторефератом та науковими публікаціями автора дисертації дозволяє офіційному опоненту зробити наступний висновок:

1. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні дослідження інноваційного розвитку агропромислового сектору національної економіки, рекомендації науково-практичного характеру щодо стратегічних напрямів інноваційного розвитку агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України.

2. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Дімова Івана Андрійовича на тему «Управління інноваційним розвитком агропромислового сектору в умовах повоєнного відновлення економіки України», відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, та відповідає Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор – Дімов Іван Андрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03. – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

професор кафедри економіки та цифрового бізнесу
Державного університету економіки та технологій,
доктор економічних наук, професор

С.В. Васильчак

Вітальченко
Васильчак
ЗАСВІДОЧУЮ:
Відділ кадрів
Державного університету економіки та технологій
Дімов Іван Андрійович
14 травня 2025